

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

โรคจิตเภท (Schizophrenia) เป็นโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญปัญหาหนึ่งเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกเพศ ทุกระดับการศึกษา อาชีพ และเศรษฐกิจ โรคนี้พบได้บ่อย มีอุบัติการณ์ในประชากรทั่วไป 0.1-0.5 ต่อ 1,000 คน ความชุก 2.5-5.3 ต่อ 1,000 คน พบในเพศหญิงและชายได้ในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนมากพบในช่วงอายุ 15-54 ปี (มาโนช หล่อตระกูลและปราโมทย์ สุคนิษฐ์, 2544) จากรายงานของกรมสุขภาพจิตปีงบประมาณ 2551-2553 มีจำนวนผู้ป่วยจิตเภท 252,492 ราย 252,665 ราย และ 255,480 ราย ตามลำดับ (บุญวาทิ เพชรรัตน์ และเขาวนารถ สุวลักษณ์, 2547) ซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปี และจากสถิติของโรงพยาบาลสวนปรุงปีงบประมาณ 2551-2553พบว่า ผู้ป่วยโรคจิตเภทมารับบริการแบบผู้ป่วยใน คิดเป็นร้อยละ 31.21, 30.7 และ 33.58 ตามลำดับ ซึ่งเป็นร้อยละของผู้ป่วยจิตเภทที่มากกว่าจิตเภทประเภทอื่นในกลุ่มโรคทางจิตเวช (ทิพศมัย ทายะรังสี, จีระพรรณ สุริงศ์ และพิมพ์ภรณ์ แก้วมา, 2554) และมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนขึ้นในแต่ละปี โรงพยาบาลใช้ต้นทุนที่สูงกว่าการรักษาโรคจิตเภทอื่นถึง 17 เท่า ซึ่งทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากสำหรับรักษาผู้ป่วยจิตเภท (วิวัฒน์ ยถาภูพานนท์, ภัศรา เศรษฐ์โชติศักดิ์ และสำรวจ ทำจัน, 2540)

โรคจิตเภทเป็นการเจ็บป่วยเรื้อรัง แม้จะได้รับการบำบัดรักษาแต่ประมาณ 2 ใน 3 ของผู้ป่วยมีโอกาสที่จะมีอาการกำเริบได้อีกทั้งการดำเนินโรคแบบเรื้อรังในผู้ป่วยส่วนใหญ่ ทำให้ผู้ป่วยเกิดการสูญเสีย การทำหน้าที่ ในด้านต่างๆ (มานิตและจำลอง, 2542) ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างมากต่อการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิต ด้านกิจวัตรประจำวันหรือกิจกรรมการดูแลรักษาตนเอง (activities of daily living) การทำงาน (work) และกิจกรรมยามว่าง (leisure) (Russell, 2000) ทำให้ไม่สามารถทำกิจกรรมดังกล่าวด้วยตนเอง (Baum, 1998) หรือเลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ หรือสนุกสนานได้ (Hammell, 2004) รวมไปถึงไม่สามารถรับรู้ถึงความสามารถของตนเองในการทำกิจกรรม ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจในตนเองและส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความสุขของผู้ป่วยจิตเภท

การศึกษาของ Ekland และ Leufstadius (2007) ในเรื่องของปัจจัยในการเลือกทำกิจกรรมการดำเนินชีวิต ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้ได้หมายรวมไปถึงระดับความสามารถและความพึงพอใจในการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิต โดยศึกษาในผู้เจ็บป่วยทางจิตเรื้อรังจำนวน 103 คน พบว่า ความสุขเป็นเหตุผลและเป็นปัจจัยหนึ่งในการเลือกทำกิจกรรมของผู้ป่วยจิตเภทในการดำเนินชีวิต และการรับรู้ความสามารถของตนเองผ่านการทำกิจกรรม การให้ความหมาย และการมีความพึงพอใจต่อการทำกิจกรรมดังกล่าวนี้ มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพและความผาสุกเช่นกัน ดังนั้นความสุขและการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตมีความเกี่ยวข้องกันในการดำเนินชีวิตของผู้ป่วยจิตเภทเพื่อให้มีสุขภาพที่ดี

นักกิจกรรมบำบัดมีบทบาทในการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตหรือเจ็บป่วยทางจิต โดยใช้กิจกรรมที่ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ทั้งในด้านคุณสมบัติของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรม วิธีการทำและผลผลิตของกิจกรรม รวมทั้งคุณสมบัติของกิจกรรม คือ อารมณ์ความรู้สึก และทัศนคติของแต่ละบุคคลต่อกิจกรรมนั้นๆ การศึกษาวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะระบุลักษณะของการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตตามระดับความสุข ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันในการนำไปสู่สุขภาพะ เพื่อให้นักกิจกรรมบำบัดมีการวางแผนการบำบัดรักษาโดยใช้กิจกรรมการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ทั้งในด้านความสามารถและความพึงพอใจในการทำกิจกรรม อันส่งผลต่อความสุขในการดำเนินชีวิตในสังคมและสุขภาพที่ดีของผู้ป่วยจิตเภท จัดเป็นการดูแลสุขภาพผู้ป่วยจิตเภทแบบองค์รวมที่ทำให้การรักษาสัมฤทธิ์ผลและมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1.2.1 เพื่อจัดกลุ่มลักษณะการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วย ความสามารถและความพึงพอใจในการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตในแต่ละด้านกับระดับความสุขในผู้ป่วยจิตเภท
- 1.2.2 เพื่ออธิบายลักษณะของผู้ป่วยจิตเภทตามตัวแปรข้อมูลส่วนบุคคลคัดสรรตามลักษณะการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตและระดับความสุข

1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1.3.1 ผู้ป่วยจิตเภท หมายถึง ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคจิตเภท วัยผู้ใหญ่ที่มีอายุ 20-60 ปีที่ผ่านการคัดเลือกจากนักกิจกรรมบำบัดโดยที่มีอาการสงบ ไม่มีปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจและเข้ารับ โปรแกรมการฟื้นฟูสมรรถภาพในโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งให้บริการในเขตบริการสุขภาพ 13 จังหวัดภาคเหนือ (เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง น่าน พะเยา เชียงราย แพร่ ตาก พิชญ โลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ และอุตรดิตถ์)
- 1.3.2 กิจกรรมการดำเนินชีวิต (Occupations) หมายถึง สิ่งที่คุณเคยและเป็นสิ่งที่ทำเป็นประจำ เป็นปกติ วิทยาลัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษย์เราทำอยู่ทุกวันแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ การทำงาน การเล่นหรือกิจกรรมยามว่าง และการดูแลสุขภาพของตนเอง ตามความหมายในแบบ ประเมินการทำกิจกรรมของผู้ป่วยจิตเวช
- 1.3.3 ความสามารถในการทำกิจกรรม (Performance) หมายถึง การประกอบหน้าที่หรือการ ปฏิบัติกิจกรรมตามศักยภาพสูงสุดที่มีของบุคคลตามความหมายในแบบประเมินการทำ กิจกรรมของผู้ป่วยจิตเวช
- 1.3.4 ความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง ความพึงพอใจต่อความสามารถในการประกอบ กิจกรรมของผู้ป่วยตามความหมายในแบบประเมินการทำกิจกรรมของผู้ป่วยจิตเวช
- 1.3.5 ความสุข (Happiness) มีความหมายตามอภิชัย มงคล และคณะ (2545) ซึ่งหมายถึง สภาพ ชีวิตที่เป็นสุขมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึง ความดีงามภายในจิตใจภายใต้สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยวัด ความดัชนีชี้วัดความสุขของคนไทย แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) สภาพจิตใจ หมายถึงสภาพจิตใจที่เป็นสุขหรือทุกข์การรับรู้สภาวะของสุขภาพตนเอง ความเจ็บป่วย ทางด้านร่างกายที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจ และความเจ็บป่วยทางจิต 2) สมรรถภาพของจิตใจหมายถึง ความสามารถของจิตใจในการสร้างความสัมพันธ์กับ ผู้อื่นและการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุข 3) คุณภาพของจิตใจ หมายถึงคุณลักษณะที่ดีงามของจิตใจในการดำเนินชีวิตอย่างเกิด ประโยชน์ต่อตนเองและสังคมและ 4) ปัจจัยสนับสนุน หมายถึง ปัจจัยที่สนับสนุนให้ บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดีซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคนในครอบครัว ชุมชน การทำงาน รายได้ ศาสนาความเชื่อของแต่ละบุคคล ความสามารถในการทำงาน ตลอดจน

สิ่งแวดลอมและความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 1.4.1 ได้ข้อมูลในด้านความสามารถและความพึงพอใจในการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตในแต่ละด้านและระดับความสุขของผู้ป่วยจิตเภท
- 1.4.2 สามารถอธิบายลักษณะของผู้ป่วยจิตเภทตามลักษณะการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตและระดับความสุข
- 1.4.3 ได้ข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเลือกกิจกรรมเพื่อการบำบัดรักษา
- 1.4.4 เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในด้านความสุขกับกิจกรรมการดำเนินชีวิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved